

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

A MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya :

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 filler (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—

fél oldal ... " 16.— | nyolczad oldal " 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

A művészeti nevelésről.

A magyar neveléstudományi irodalom a napokban két rendkívül érdekes és értékes könyvvel gyarapodott. Az egyik *Weszely Ödön dr. A modern pedagógia útjai* című műve, melyre más alkalommal még vissza fogunk térni; a másik pedig *Alexander Bernát* könyve,* melynek gazdagságából ezúttal hozunk közszemlére egy-két részletet.

Örvendetes jelek ezek. Őszinte jelei annak az örvendetes ténynek, hogy az oly sok időn át bivalylomhaságú magyar pedagógia már kiszállott a tespedés mocsarából, sőt fűgén és merészen halad előre nemcsak a már kitaposott utakon, hanem új ösvényeket is bátran tipor. S ez utóbbi az, ami legjobban gyönyörködtet bennünket, ami leginkább tölt el reménnyel a magyar neveléstudomány jövőjét illetőleg: az új ösvények. Azelőtt a mások útjára lépni sem mertünk s ha mertünk is, csak bizonytalanul ödöngtünk rajta, ma a saját utainkat járjuk, sőt száguldunk azokon.

Alexander nem a mi emberünk. Kiváló esztetikus, mélyen és mégis világosan gondolkozó elme, amilyen *Taine* óta még annak hazájában sem termelt; de egészen pogány, mint a régi kor görögjei, a reneszánsz emberei, vagy a modern pogányok, amilyen *Taine* is volt. Ámde könyve azért mégis rendkívül tanulságos reánk nézve, aminthogy sokat tanulhatunk még a velünk egyenes ellentétben álló világnézet reprezentálóitól is, ha azok különben őszinték és jóhiszeműek. *Alexander*-nak sok tetele minden aggály nélkül elfogadható, vannak igazságai, melyek a mi részünkről is termékeny igazságok, s gondolatmenete és következtetései a legtöbb esetben teljes egészükben megmaradhatnak —

* *Alexander Bernát: Művészet. A művészet értékéről A művészeti nevelésről.* Franklin-Társulat kiadása. Ára 4 korona. Megrendelhető a Szent-István-Társulathoz.

csak a mi világnézetünk talajára kell áthelyezni őket.

Talán egy művében sem járt oly közel a mi mesgyénkhez, mint az itt említettben. A téma szinte aggályosan objektív kezelése eredményezte ezt. Észmékben gazdag művéből a következő szemelvényeket közöljük:

A művészeti nevelést meg kell kezdeni az iskolában, már a legelső tokán, folytatni a legfelsőig, hogy betetőzhessük az életben. Igazi különbség iskolai és életbeli nevelés közt nincs. Csak tervszerűen csinálhatjuk az iskolában, amit az életben a véletlenre kell bízunk, de a vezérszempontok nem különböznek. Az esztetikai, a művészi képzés egyáltalán nem «tantárgy», hanem nevelés. Annak át kell hatnia a lelket, tehát nemcsak a tanítást, hanem az egész iskolai életet, melynek ez legyen illata.

Első sorban az érzéket, az izlést, a fogékonyságot kell kelteni és fejleszteni az ifjúságban, meg kell kedveltetni vele a művészetet, bizonyos fokig életszükségletévé tenni, ez minden; igaz, hogy ez nem kevés, ez az, aminek híját tanítói és tanári körökben is oly általánosan érezzük, amit nem lehet utasításokba foglalni vagy paragrafusokba szedni; ez az ideál, melyek teljes és egytetemes megvalósítását nem remélhetjük, de azért kitűzése minden gyakorlati tevékenységben nem meddő munka, ez az ideál jelzi a haladás irányát és ezzel mérjük a megtett utat. Az intellektuális, az ismereti elemet a művészeti nevelésben nem mellőzhetjük ugyan, de is mellőzük; de maga az ismeret nem elegendő és sohasem pótolhatja az érzést.

Az esztetikai érzés keltése, erősítése, irányítása és öntudatosítása tetele az esztetikai nevelés főcélja. Az első pedig, hogy a fiatal lélek hozzászokjon a természet szépségét élvezni. Ez mindennek az alapja a művészetben is. De nem kell toakodóan és durván beavatkozni ebbe a folyamatba. Ha a tanító a tanuló előtt a dolgok szépségéről áradozik, elérheti ugyan, hogy a tanuló, tanítóját utánozván, hasonlóképp áradozik.

de ha a tanuló lelkében a megfelelő élmény, az eleven érzés hiányzik, akkor ez az aradozás semmit se jelent, sőt még megakasztja az esztetikai fejlődést. Ez a lármás beavatkozás a tanuló lelki életébe kiöli belőle a fogékonyságot. Az esztetikai érzés halkán kél a lélekben és csak akkor nő és erősödik, ha kívülről nem bánták, ha a lelket mintegy magára hagyják, csak gyöngéd módon irányozzák.

A gyermeket más út vezet a művészet előcsarnokába, nem az objektív szemlélet, hanem a játék, mely maga is a művészehez hasonló, a gyermek művészete. A gyermeknek nagy eszelekvő ösztöne, mellyel egyéniségét érvényesíteni és kifejtetni törekszik, kevés munkát találva a való életben, melyben többnyire mások gondoskodnak szükségleteinek kiegyezéséről, a játékban tombolja ki magát. A játékban utánozza a felnőtteket, tudtán kívül, komikus és megható komolyságával parodizálván tetteiket. Játékává változtatja azokat a mozgásokat, melyeket már megtanult, de melyeknek még nem tudta hasznukat venni, ugorván, táncolván, fogósdit és ilyféleket játszván. Csakhamar egész külön világot, játékvilágot épít föl magának, melyben élni annál nagyobb gyönyörűség rá nézve, mennél inkább különbözik az a prózai világtól, melyben eszelekvő, önállósági ösztöne oly kevés kielégítést talál.

Ehhez járul aztán a mese élvezete. A játék, a mese és a dal a gyermek nagy művészi nevelői. Nem keresi a szepet ezekben, de megtalálja. Úgy indul, hogy saját énjét érvényesíteni, fejleszteni akarja; érvénye-ítí és fejleszti is, de oda jut, hogy megfélekedzik magáról, odaadja magát, kifejezi érzéseit, visszakapja őket megsokszorosodott intenzitással, intenzív módon tanul meg élni. Mi egyéb ez, mint művészet, mint a szépség napjának hajna hasadása?

Mindezekben alig van vezetőre szüksége. Egymástól tanulják meg a gyermekek a játékot, a néptől hallják a mesét és a dalt. A természet szinte maga gondoskodott róla, hogy a gyermek esztetikai képzésben sem szenvedjen hiányt. Már a csecsemő kezd játszani; a legszegényebb parasztyermek talál magának szert és alkalmat a játéokra.

De ezután jó az élet és jönnek a felnőttek, jó az iskola, hogy felduljak ezt a szépséges, ezt a boldog világot. Hagyján az élet! A gyermek felnő és meg kell ismernie a világot, hogy létét föntartsa. A legtöbb emberre nézve vége annak a felsőségi érzetnek, melyet a játékvilágban érezhetett; vége annak az ujjongó odaadásnak, mellyel sáncokat épített, homokot formált, tréfákat mondott és má-okat hallgatott. Az élet összezsugorítja, összepréseli; örülnie kell, ha a betevő falatjat megszerezheti. De így sem mondott le az esztetikai világról, melynek egy egy meleg sugara lopózik életébe. Vallási élete összeszővődik a szépség elemeivel. A templom Istennek és a szépségnek a háza. Munka

közben — de nem a gyárban — tud énekelni. Este mesehallgató kedve támad. Pihenőnapján diszesebben akar megjelenni Isten és emberek előtt. Vannak, akik könyvet tudnak olvasni. Gondoskodik a természet útmutatása szerint ezen a teren is magáról. De nekünk volna kötelességünk őt előbbrevinni és támogatni. Csakhogy lehet-e erről ma komolyan beszélni, amikor az a betevő falat is annyira megdrágul, hogy maholnap elérhetetlen lesz számára? És kinek van érzéke azzal, hogy a nép művészeti nevelését csak problémának is tekintse?

Konokabb és kegyetlenebb az iskola. Az nem nézi, hogyan fejlődött eddig a gyermek, mik a szükségletei, merre viszi a természet. Durván széjjeltepi a szépségvilág finom, érzékeny szálait. A félelemre alapítja uralkodását és szokkal kezdi tömni a gyermeket. Még az olvasókönyvbe bemenekülhetett valami a gyermek régi világából, de ezt is a grammatizálással és a «tárgy-magyarazattal» megrontjuk. Holott nyilvánvaló volna az iskola útja. Folytatnia kellene és finomítani a mesélést, az éneket és a játékot. A játékok egyikét pedig fölhasználhatja, hogy az esztetikai nevelést ezen a fokon mintegy betetőzze, anélkül, hogy a tanítás ennek kárát vallaná, sőt a tanítás céljainak nagy elősegítésére. Ez a játék a rajz. Amit a gyermek eddig tehetetlenül próbált, azt az iskolai vezetés szinte észrevétlenül úgy fejlesztheti, hogy a gyermek megtanul figyelve szemlélni és a látottat sokkal részletesebben visszaadni. A modern magyar népiskola kezd ezen az uton járni. Az Utasítások szelleme és szava azt kívánja tőle, hogy a tanítást közvetlenné tegye, a szó uralmát korlátozza, a természet sajátosságait és azok szépségeit megláttassa a gyermekkel és a művészeti tárgyakra nagy figyelmet fordítson. A rajz, az ének, a kézimunka, az irodalmi oktatás az Utasításban megvan. Reméljük, hogy az iskolai életben is meglesz.

Ily mélyen is világosan beszél *Alexander*; sokat tanulhatnak, akik könyvébe elmerülnek.

Wohlmuth Ernő.

Hitfelekezeti tanítók sérelme.

A «Népnevelő» f. é. 47. számában «Nyugdíj-sérelem» címen megjelent cikk írója nagy körültekintéssel felsorolja azokat a bajokat, melyek nyugdíjrevíziókor orvoslandók volnának. Reméljük, hogy tudomást vesznek illetékes helyen panaszainkról és változtatnak a nyugdíjtörvényen, annál is inkább, mert annak sérelmes volta az egész tanítóságot sújtja.

Engedtessek meg nekem, hogy egy másik, — kizárólag ránk — hitfelekezeti kántor-tanítókra sérelmes, igazságtalan és felette szegyenletes ügyről szólhassak.

Ha egy mesterember rendes napi foglalko-

zásán kívül még más munkát végez, ezért ő külön fizetést kap. Ismerek állami tisztviselőt, aki hivatalos teendői elvégzésével egy pénzintézetnél könyvelői munkákat végez, amiért őt igen szépen honorálják.

A községi iskoláknál alkalmazott tanítók, ha kántoroskodnak, külön fizetést kapnak érte.

Az állami tanítók egy részének kinevezési okmányában szintén találunk a kántori teendők ellátására intézkedést.

A miniszter kötelezi őket, hogy tanítási időn kívül az illető hitfelekezet kántori teendőit «külön díjazásért» végezzék.

Hát a hitközségi kántortanítóknak külön foglalkozásukért, a kántoroskodásért jár-e fizetés? Nem jár. — És miért nem jár? Mert az új fizetési törvény gondoskodott mindenféle iskolánál működő kántortanítónak jobb ellátásáról, csak épen a hitfelekezeteknél alkalmazottakérol nem.

Ezek jövedelmét nemhogy javította volna, — sőt ellenkezőleg — inkább csönkította. Hogyan? Úgy, hogy elvette a miniszter a másoknál mellékfoglalkozásnak minősített kántori jövedelmet a — saját tárcája javára. A kántori járandósággal — amelyért pedig külön szolgálatot teljesít — egészítette ki a hitfelekezetnél alkalmazottnak tanítói fizetését. A törvénynek ezt az igaztalan intézkedését néhány példával kívánám megvilágítani.

Két tanító közül az egyik községi, a másik hitfelekezeti iskolánál működik. Mindkettő kántor is. Az összfizetése mindegyiknek 1000 korona, melyből fele tisztán tanítói. A községi tanító fizetékiegészítésért folyamodik, amit meg is kap, mivel ezt megítéli neki a törvény. 500 koronával kiegészítik tanítói fizetését 1000 koronára, kántori járandóságát azonban érintetlenül hagyják. Így 1000 K helyett összesen 1500 K lesz a fizetése és dolga semmivel sem több, mint eddigé.

Hát az ugyanolyan fizetésű hitfelekezeti kántortanító mennyi jövedelmet fog ezentúl húzni? Tanítói fizetesképen 1000 K-t, a kántoriak ellátásáért pedig semmit.

Van itt a környékben két egyház. Az egyik a másiknak filiálisa. Az anyaegyház kántortanítója hitfelekezeti, a fiókegyházé községi iskolánál van alkalmazva. Mindkettőnek összfizetése 1270 koronában volt megállapítva, melyből 700—700 korona tanítói, 570 korona a kántori jövedelem. Míg az anyaegyházi kántortanító nemcsak községében tartozik mindennemű kántori teendőt végezni, hanem a filiában temetni is, addig a fiókegyházbeli csupán litániákat köteles tartani.

A fizetésrendezés óta az előbbi azonban most már csak 270 koronát kap a kántoriakért, mert az eddigi 570 koronából 300 koronát tanítói fizetése kiegészítésére elvettek, míg utóbbi 300 koronával több fizetéshez jutott, mert 700 korona tanítói fizetését államsegélyből 300 koro-

nával 1000 koronára kiegészítették, kántori járandókat pedig nem bántották.

De hány ilyen 300 koronája marad meg ilyen módon az államnak!

Azonban ez még csak hagyján! De mit szóljunk ahhoz, hogy a törvény nemcsak anyagi tekintetben bánt el mostohául a hitfelekezeti kántortanítóval, hanem önértékében is bántotta őt, amennyiben az összes tanítók közt utolsónak minősítette. Nem lealázó és szégyenletes a törvénynek ilyenmű intézkedése? Akiben csak esepnyei önérték van is, kell, hogy felháborodjék annak tudatában, hogy azok közé tartozik, akiket egy országos intézkedés legeslegutolsó helyre sorozott. És mindezt mi okból? Talán azért, mert legtöbben vannak? Vagy talán azért, mivel épen a hitfelekezetek azok, amelyek a kormányt anyagilag nagyban támogatják, amennyiben sokan saját erejükből tartanak fönn iskolákat és fizetik az ő kántoraikat? Vagy ok-e az ekkora megaláztatásra, hogy a felekezeti tanító nemcsak a hazának, hanem az egyháznak is hű fia és készséges szolgája! Tiltakoznunk kell, hogy bennünket továbbra ne hagyjanak ebben a szégyenletes állapotban. Tiltakoznunk kell azért is, hogy ne bántsák a mi olyan jövedelmünket, amelyért külön teljesítünk szolgálatot. Fel kell emelni az egyházhatóságoknak is tiltó szavát és segítségére kell jönnie alkalmazottainak. Nem szabad túrnie, hogy az ő tanítóit a leghitványabbaknak tekintsék! Nem szabad megengednie, hogy a kántori jövedelmeket, amelyek a *hitközség* alkalmazottját illetik — más célra fordíthassák!

Kartársak! Szorgalmazzátok ezt, ahol csak alkalom kínálkozik, a gyűléseken, hírlapok útján, mindenhol és én hiszem, hogy e nagy sérelmünk orvosoltni fog.

Adja Isten, hogy így legyen!

Hiller Gyula.

A nagyon fontos téma és más téma.

I. Régen olvastam a mi újságunkat olyan érdeklődéssel, mint a mult heti lapjait. Kis dióhéjában annyi a mag, hogy az embert reménységre hangolja: végre hát mégis szóba jönnek a fontos témák is. Ha lehet idejegyzem kicsiny gondolataimat a nagy érdekű dolgokról, t. i. a gyermekek iskolai könyvéről s a mi «könyvünkről».

Bizony kérem, ha nem lenne különös, leírnám harmadszor is ama *Gárdonyi* Gézának és *Yartin* Józsefnek az okos mondatait e dologról. Mert hát nagyon rosszak az iskolai könyvek. Vagy talán nem is annyira rosszak, mint öregek. Különösen a magyar könyvek és pedig — miért ne ismerném be? — a mi katolikus iskoláink legnagyobb részében. A mi mestereink igen sokan hasonlatosak a becsületes lelkű magyar gazdához ott a magyar róna közepén. Töri

szantja a földet nagy türelmesen azzal az ősi ekével, melyet még ősbibb oktatója nyomott marékába. S amíg vesződik a rozoga szerszámmal, alig hallja meg az idő szavát. Jó, hogy valahára mi is visszafordulunk a hangra s legalább kerdezzük, mit óhajt? Ezt a hangot hallom Wohlmutht úrtól is.

Legbosszantóbb tapasztalata körülbelül minden tanítónak az a sok baj, amit a könyvek hibás, elavult, magyartalan, sokszor tudós nyelvezete okoz. Ez a nyelv csöppet se érdekel senkit. Élvezhetetlen stílus. A gyermek nem is érti, s amit elsajátít belőle, az csak arra jó, hogy nyelvi szörnyekkel gazdagítsa beszédjét. Micsoda modor az, ahogy ezek a könyvek a kiesinyeknek kedves és hasznos dolgairól akarnak beszélni? Maguk a gyermekvilág tárgyai a megváltozott tanításterv nyomán javított könyvekben címek szerint ott vannak. De bizony ebből az átesinálásból a mi kedves tanítványaink részére nagyon esekély öröm származott. Hiába próbálják fölismerni olvasókönyvükben «az igazi pajtást.» Mert — vágyaink szerint — annak kelene lennie. Hogy a gyermekek a lapok között találják meg a sokszor kivánt «retet, virágot, fát és füvet»; hallják ki a madár-füttöt; érezzék a nap sütését. Lássák ott — de elevenen — a Frit és Morzsát, a bocit, galambot, fecskét; az udvart és a hársfát. Szóljon kis könyvük — de igazán szóljon — a kedves szobáról otthon, az apáról, mamáról, testvérről, imádságról, Istenről, a hatalomról és a jóról... Ebben a klimában nyílik meg a kis lélek és gondozás mellett erőre kap a szunnyadozó «lángelme, fenség, szépérezék meg a szociális érzék». Mindaz, ami által a tökéletlen emberkéből tökéletes férfi, asszony lehet. Egészséges, erős, de nem barbár. Jó és okos, de nem ideges. A beszédből, nótából, rajzból, a számolásra, nyelvgyakorlatra stb.-re szánt anyagból csak az lehet a gyermekkönyvben, ami szép, erősítő és valóban oktató. Izléstelenséget, butát és durvát úgy is eleget látnak a tanulók is a silány emberi környezetben.

Jó, jó — mondják a t. társak. De honnan a tengeriől vegyük azt a sok drága szellemi kincsét? Tudjuk mi, hogy a kisdéd léleknek tapalására ilyen finom eledel szükséges. De ha nincs.

Kérem, nem hiszek ebben a kifogásban. Mert anyagunk van. Csak nem gyűjtöttük még össze abban a rendben, ahogy azt a modernség és a katolikus iskolák szelleme kívánja. Éppen itt van a nagy ütköző. A magyar népiskolai könyvek irodalmában találkozunk egy pár példány, amelyeket az állami iskolák — ha csak a modern szempontot vesszük — bátran odaadhatják növendékeik kezébe. Mi azonban nem kérünk belőlük. Bár egyik-másik meg is nyerte a kath. oktatásügyi tanács approbációját, mert nem sérti a katolikus szempontot. De hisz ez nekünk nem elég. A mi iskoláinkban használt

könyvek nemesak hogy nem bánthatják vallásos érdekeinket, hanem árasztaniok kell a keresztény elvek illatát; de természetesen az új világ levegőjét is.

Ennek az elvnek az érvényesítésében aztán igen-igen fontosak a könyvrajzok. «Mert a könyvben nemesak egy darab élet, de egy darab művészet is kell hogy legyen. Az igazi könyv eleven organizmus, érző idegekkel átszőtt műalkotás» — írja Fra Filippo.

S ebből nem szabad engednünk, dacára annak, hogy az iskolai könyv nem lehet drága. Elkábító az a gusztor, ami a társadalomban lakozik. Vannak urak (műveltségüket ne merd kétségbe vonni), akik szépnek tartanak, sőt ékességül használnak olyan képeket, amelyeknél jobbat még az I. osztályu tanítványom is rajzol. Emiatt nagy küldetésük van a gyermek könyvében az illusztrációknak.

Az illusztrálás külön művészet, amelyet remek művek más latával nem lehet helyettesíteni; már csak azért se, mert a könyvbe való beszerítésük nem is lehet jó másolat. Ezt pótolhatja bármely képkatalógus. A könyv természete, esztétikája azonban külön megköveteli a maga rajzait. Nem is kell e miatt aggódnunk, hála Istennek, vannak errevaló művészeink. Alig találhatnánk szebb és célszerűbb illusztrációkat, a milyenekkel például Kürthy György látná el az iskolai könyveket. Csak tessék alkalmat adni (úgy, mint pl. az állam adott tanítóinak) a magyar katolikus tanítás, irodalom és művészet munkásainak, hadd teremtsék meg az Isten szellemében megírt és megrajzolt gyermekkönyvet.

II. A mi «könyvünk» a «Népnevelő». Fájdalmas dolog, hogy a tudás terjesztői, az erkölcs-nevelők nem közös erővel fejtik ki munkálkodásukat. Több csapatban, külön zászlók alatt harcolnak.

Hát ez azt hiszem szociális törvény, amelyen nem lehet segíteni. De azon már lehet, sőt okvetlenül kell is segíteni, hogy mi ezeknek a különböző csoportoknak olyan életerős, hatalmas folyóirataik vannak, addig a katolikus tanítóknak ez a szerve, mint általában a katolikus sajtó, oly nyomorúságos helyzetben van. Mi lehet a mai állapotban nagyobb hiány, mint ez? Nem tudunk egymással közlekedni, nincs hol hirdetnünk eszméinket, alig vehet rólunk tudomást a világ. Ismétlem: épen a mostani időben, a sajtó korában nagy baj ez. A mi iskoláinknak már szintén 99 ellenségük van s a századik a zsidó publicisztika. S hol védjük meg? A «Népnevelő» négy levelén? — De olvasom, hogy mozdul már ez a vaskalap is. Megmozdították a pécsiek s foglalkozni szándékszik vele a Tanács. Igazi változás azonban csak úgy áll be, ha mindnyájan mozdulunk. Mert ettől függ minden. Lám — kérem ezt a hasonlatomat helyesen érteni — a demokraták sűrögtek-forogtak s mozgásukat mandátummal fizetik.

Nem úgy mint ők, hanem, tanítói lelkülettel, tegye meg mindenki, amit tehet. Vegyenek róla tudomást a vezető körök s pótolni igyekezzenek a nagy szükségét. Van erre sok mód, csak használjuk. Maga a katolikus népszövetség és a katolikus sajtóegyesület mire jó egyébre, ha nem erre? Ha máshonnan nem, ezektől okvetlenül szerezhetünk néhány lapot a mi «könyvünk» bővítésére, hacsak — mi is megteszszük irántuk való kötelességeinket.
Homonna. Gergely.

Az Orsz. Kath. Tanügyi Tanács ülése.

Az Országos Katolikus Tanügyi Tanács dec. hó 3-án ülést tartott a Szent-István-Társulat üléstermében. Különös örömet keltett a pápa azon meglehangú levele, melyet válaszképen küldött a Katolikus Tanítók Országos Bizottságának hódoló fölratára «túláradó szeretettel». Őszinte részvétet keltett, hogy lovag Ember Károly, a Katolikus Tanügyi Tanács ügybuzgó elnöke nem vehetett részt az ülésen betegsége miatt. Tárgyalás alá került a nagymélt. püspöki kar határozata alapján a Rendtartási szabályzat javaslata, a katolikus polgári leányiskolák részletes tanítási tervezete, azonkívül az elnökség megbízást nyert, hogy a nyugdíjszabályzat revíziójára vonatkozó emlékirat és a félárú vasútkedvezmény tárgyában fölterjesztést intézzen, valamint a «Népnevelő» hivatalos katolikus tanügyi lap támogatása.

Az ülésen résztvettek: dr. Szentgyörgyi Jordán Károly apát, egyházi elnök, dr. Giesswein Sándor országgyűlési képviselő, dr. Walter Gyula prelátnok, szeminaryumi kormányzó, Matyáskó Tivadar és Baksay Károly egyházi főtanfelügyelők, dr. Bilinszky Lajos, Guzsvenitz Vilmos és Számord Ignác képezdei igazgatók, Keményffy Kálmán polgári iskolai igazgató, Erdősi Károly a Szent-István-Társulat igazgatója, Bertalan Vince, Dobos János, Számborovszky Rezső, Vörös Ferenc, Würth Bene Gábor és Urbányi József.

Dr. Szentgyörgyi Jordán Károly apát, elnök, meglehangon üdvözli a Tanácsot s az ülést megnyitva, őszinte részvétének ad kifejezést, hogy elnöktársa, lovag Ember Károly betegsége miatt nem vehet részt az ülésen; biztosítja őt a Tanács meleg szeretetéről, adja Isten, hogy mielőbb fölépülve, régi buzgalmával szolgálhassa a katolikus magyar népoktatás ügyét.

Jelenti, hogy a Tanács néhai elnökének, Steinger Ferenc dr. síremlékének avatásakor koszorút helyezett el.

Örömeinek ad kifejezést, hogy a Tanács egyik legbuzgóbb tagját, Machovich Izidor apátot királyi kitüntetés érte; kanonokká történt kinevezése alkalmából üdvözli.

Elnök jelenti továbbá, hogy a tanítók a félárú vasuti jegykedvezmény megadására a fölterjesz-

tés készen van s még ez év folyamán a kereskedelmi miniszter elé kerül. A kultuszminiszter elé fölterjesztéssel járul a Tanács a katolikus iskolák fejlesztése tárgyában. *Matyáskó Tivadar* főtanfelügyelő erre különösen fölhívja a figyelmet, most fokozott óvatosságot ajánl, mert ha jogainkat föladjuk, nehéz lesz azokat visszaszerezni. Feltő gonddal kell őriznünk iskoláinkat minden külső befolyástól. Fölratot intéz a Tanács a nm. püspöki karhoz a tanítók fuvar- és napidíja tárgyában, valamint egy memorandumban kérni fogja a Tanács újból a 40.000 korona államsegélyes jutalmazási és ösztöndíjpótlékot, az uradalmi tanítók korpótlékának és szolgálati viszonyának rendezését, különösen pedig a tanítók jutalmazására szánt személyi pótlék odaitelésénél a kath. tanítók nagyobb-mérvű figyelembevételét, mint akik a magyar nemzeti kulturának önzetlen és odaadó munkásai. *Számborovszky Rezső* (Nagyvárad) mutatta be ezután a tanítói nyugdíjtörvény revíziójára vonatkozó munkálatát, mely az egész ország katolikus tanítóinak közöshajait egyesítette és humánus szempontból különösen kiemelte az özevgyek és árvák méltányosabb ellátását. A memorandumot helyesléssel magáévá tette a Tanács s azt az illetékes körök és a törvényhozás elé juttatja.

Végül a «Népnevelő» ügye került napirendre. Az elnök kifejezi azon általános közöshajt, hogy a Szent-István-Társulattal egyetemben módot kell keresni, hogy a lap a katolikus tanítóság igényeinek megfelelően kibővítették. *Erdősi Károly*, a Szent-István-Társulat igazgatója a legjobb akaratból biztosítja a Tanácsot. Ez irányban már beható tárgyalások folynak és reméli, hogy az ügy mielőbb örvendetes megoldást nyer. A tanács lelkes éljenzéssel fogadta e jelentést.

Ezután az ülés legaktuálisabb tárgya következett: a katolikus polgári leányiskolák tantervjavaslata, melyet *Keményffy K. Dániel* adott elő.

Az új tanítási terv részletes kidolgozásánál a bizottság tekintetbe vette a tanártestületek észrevételeit, amennyiben azok az új állami tanítási terv alapelveit, melyekhez utasítás szerint kötvoltunk — nem érintették. Enélkül is azonban a *katholikus szellem* érvényesítése, az alaki és tárgyi módosítás, a *gyakorlatiasság* kidomborítása a tanterv kidolgozásában nagy munkateret biztosított.

Ehhez képest:

I. A *katholikus pedagógiai szellemet* a hittan után a magyar nyelv és irodalom tanításához szükséges katolikus irányú olvassmányok előírásával és elegendes példa-szemelvény feltüntetésével vélte a bizottság első sorban megvalósítani. Másodsorban a történelemnél, a háztartás és nevelési ismeretek új tárgynál oly pontok bevételeivel, melyek a katolikus gondolkodásra s a katolikus irányú munkakörre rávezetnek. Az állami tantervben jelzett írók mellett a katolikus költők s prózai írók műveiből, a női-érdek lehető

szemeltartásával irtunk elő olvasmány-szemelvényeket és példákat. Ez nem akar a tankönyvírók megkötése lenni, pusztán tájékoztatás, hogy milyen írókat s szemelvényeket lehetőleg ne mellőzzenek. Az olvasmányok megválasztásában a vallásos, a nemzeti szellemen kívül, tekintettel voltunk a leány-lélekkel megegyező s összeillő szemelvényekre s mellőztük azokat, melyek a serdülő leányok érzélemvilágához vagy felfogásához koraiak. (Pl. Az I. osztályban a népbaladákat, Petőfi János vitézét, a IV. osztályban Jókai Új földesur-át.) Ezek helyett más megfelelőbb szemelvényeket állítottunk be. Az olvasmányok tekintetében példa-szemelvényünk a vallásos irányon kívül egy más, az állami tanítási tervezet olvasmányai között nem található pedagógiai elvet is megvalósít. A női hivatás és otthon szeretetét t. i. célszerű olvasmányok beillesztésével is előmozdítjuk s az olvasmányok eme fajtát: «*Nagy magyar asszonyok és az otthon köréből*» címmel jelöljük.

II. Részben az óraváltozásokat és tananyagbeosztási részletezést indokolja.

a) *Óraváltozást keveset tesz.*

b) *A tananyag részletezése tekintetében:* 1. A polgári leányiskolák speciális célja miatt s mert sok olvasókönyvben polgáriba nem való olvasmányokat eleget találtunk, kifogásolhatók is voltak katolikus szempontból, azért indokoltak véltük, ha nemcsak a költői, hanem a prózai olvasmányokról is példa-szemelvényeket soroltunk fel, amit az állami tervezetben nélkülözünk. 2. A magyar nyelven kívül a földrajz, történelem, élet-egészségtan, számtan-mértan, háztartási-nevelési ismeretek tananyagát precízebb mihez tartás s beosztás szempontjából részletesebben adjuk, mint az állami tervezet. Különösen átdolgoztuk a «háztartási s nevelési ismeretek» tervezetét. 3. A magyar nyelvből a III. osztály anyagába külön beillesztettük a közeleti fogalmazásokat s ügyiratokat, amit a polgári iskolák gyakorlati célja miatt kihagyni nem lehet. A IV. osztályban a magyar irodalom ismertetését a maga egészében kívánjuk, nem pedig csak 1820-tól, mint az állami. Ezt a kiegészítést indokolja egyrészt azon elv, hogy a keresztény középkor, később egy Zrínyi, Pázmány, stb. irodalmi korának ismeretét már a keresztény irány érdekében se hagyhatjuk el. Másrészt maga az állami tantervet bemutató miniszteri leirat is hangoztatja, hogy a polgári leányiskola minden tárgyból befejezett, «*kerék egészét* képező műveltséget adjon, figyelemmel arra, miképen az iskola növendékeinek legnagyobb része magasabb iskolát nem kíván tanulni». 4. A természettannal a IV. osztályban a csillagászati földrajz anyagát részleteztük, a történelemnél pedig a vele együtt tárgyalt alkotmánytanét. 5. A rajznál és kézimunkánál a fényűző s költséges munkák mellőzését s a visszaélések elkerülésére, a karácsonyi és husvétii szünetek kivételével, csakis az iskolai munkát irtunk elő, főszólyt helyezve azon egyszerűbb kézimunka-

rajzbeli munkálatokra, amelyeket a nő háztartási s otthoni élete megkíván.

III. Miután a polgári leányiskola a vezető polgári középosztály leányait neveli, akik hivatva lesznek majdan az otthonban és a családban a modern szociális élet berendezéseit megvalósítani a tanterv gyakorlati irányu átdolgozásában a valláserkölcsei szempont, a művelődési elem kidomborítása mellett, nagy gondot fordítottunk a szociális érzék fejlesztésére. A női szociális vonatkozást amennyire lehetett, igyekeztünk minden tárgyba bevinni. Főképp azonban az élet- és egészségtannál, a «háztartási s nevelési ismeretek» tárgynál számos részletet és pontot illesztettünk be (pl. háziipar, női keresetforrások, növelem, patronage, szövetkezetek, fényűzés, otthoni varrás stb.), melyek hivatva lesznek hathatósan előmozdítani a tanítási terv gyakorlati szempontját: a női hivatást.

A katolikus vallási szellem, a női hivatás, a nemzeti s gyakorlati szempont, a tanuló értelmi fejlettségének tekintetbe vétele, a megterhelés elkerülése s a tananyag egymásra való vonatkoztatása voltak irányadó elveink, amelyeket a tanítási tervben megvalósítani iparkodtunk. Katolikus polgári leányiskoláink eddig is nagy érdemeket szereztek a magyar közművelődés, a vallásos nőnevelés terén pedagógiai színvonalon álló jeles tanártestületeik közreműködésével. Ezért erős a hitünk, hogy polgári leányiskolai tanártestületeink az ő meghallgatásukkal készült új tanítási terv végrehajtásában is ezen iskolafaj fejlesztése érdekében lelkes és buzgó munkásságot fognak kifejteni.

Wurth Bene Gábor felszólalása után dr. Walter Gyula prelátus a következő nagyérdékű megjegyzéseket lüzte a javaslatához: örömeinek ad kifejezést, hogy e tanterv intenzívebb teszi a magyar nyelvi oktatást és e tekintetben nagyon jól választotta az előadó az eszközöket a cél elérésére. Helyesli a világtörténetnek a megszorítását is. Azonban a német nyelvnek intenzívebbé tételét nagyon óhajtandónak véli, mert a mindennapi életben e tudással sok haszon jár, a nyelv tanulását legjobban elősegítené a fokozatosan haladó beszélgetés. Kívánatos volna szemléltető képeknek készíttetése, mire a Szent-István-Társulat volna fölkérendő, valamint jól illusztrált tankönyvekről is gondoskodni kell. A képek tárgyai lehetnének: az alkohol romboló hatása, az első segélynyújtás, az emberi test belső szervezete stb. A modern élet egyik kiáltó szükségletének tennénk eleget, ha a főzést hoznák be a polgári leányiskolákba, mint ez Svéd-és Németországban is divik igen sok helyen. Ismeri ugyan a sok nehézséget, de ezek jóakarattal leküzdhetők. A háztartás beillesztése annál is inkább kívánatos lenne, hogy az iskolából kikerülő leány mint kész gazdaasszony lépjen az életbe.

Guzsvenitz Vilmos a testgyakorlásra kíván több időt fordítani, Matyackó Tivadar főtanf-

ügyel-
bitett-
tartás-

Sz-
mond-
állító-
a tan-

A-
tartja-
talan-
róma-
Arno-
táma-
gette-
ezek-

Vé-
Tóth-
tént

Ez-
adó-
munk-
tatás-

Bu-

(A s-

Az-
társ-
ápol-
célja-
nyeb-
gyer-
kezik-
kánk-
sebb-
gyer-
szer-
mily-

Á-
már-
hisz-
bárá-
a g-
után-
pari-
nyil-
kelni-

Ha-
mert-
tanít-
örül-
értel-
kekk-
gyer-

A-
zalo-
sem-
mit-

a gy-

ügyelő javaslatára a javaslat címét így helyesbítették: római katolikus latin és görög szer-tartású polgári leányiskolák tanterve.

Szentgyörgyi Jordán Károly elnök köszönetet mond a nagy gondnal és szakszerűséggel össze-állított tantervjavaslatért Keményffy-nek, mit a tanács egyhangúlag elfogadott.

A párkányvidéki tanítóegyesület sérelmesnek tartja az államsegélyes fizetésnél kirótt igazságtalanul magas levonásokat, a nagyszombatvidéki római katolikus tanítóság nevében Zelliger Arnold küldött tiltakozást a «Gränzbothe» azon támadása miatt, melyben a tanítóságot sértette a választói joggal kapcsolatosan. A tanács ezek elintézését az elnökségre bizza.

Végül a Tanügyi Tanács elhatározta, hogy Tóth János államtitkárt v. b. t. tanácsossá tör-tént kinevezése alkalmából üdvözlí.

Ezek után az elnök köszönetet mond az elő-adóknak és érdeklődőknek, további önzetlen munkásságukat kéri a magyar katolikus népok-tatás ügyének előremozdításáért s az ülést bezárta.

Budapest.

Urbányi József.

Az énektanításról.

(A sopronvidéki tanítóegylet közgyűlésén tartott föl-olvasásból.)

Az ének a kedélyt műveli, azt nemesíti, a társas szellemet, a vallásos és hazafias érzést ápolja. A mi iskolai életünknek épen ez a fő-célja, s miután az éneklés az, amellyel legkönnyebben és legközvetlenebb módon férhetünk a gyermeki lélekhez, szívének érzéséhez, követ-kezik, hogy énektanításunk módszerét már munkánk sikere érdekében is mindinkább tökélete-sebbé tegyük. Az a kérdés: vajjon szeret-e a gyermek énekelni... s ha nem szeret, hogyan szeretessük meg vele, vagyis tulajdonképen milyen is legyen énektanításunk módszere?

Általában az a tapasztalat, hogy a gyermekek már kiskorukban is nagyon szeretnek énekelni, hisz mikor a dajka pl. harang-hangot vagy bárány-bégetést dalolva utánoz, szívesen feleli a gyermek egy-egy leesés vagy bogárcsipés utáni fájdalmát. Ha nagyobbak, ráülnek vessző-páripájukra s azon nyargalva énekelnek, tehát nyilvánvaló, hogy a kis gyermek is szeret éne-kelni s szépen is énekelne, ha tudna.

Ha óvodába kerül, ott még fokozódik kedve, mert az óvónéni mindmégannyi olyan énekre tanítja, amelynek már előéneklés után is igen örül. S amikor iskolába hozzák, nem üres értelmetlen dalokkal, hanem kedves, játsszi éne-kekkel s természetes, hogy ezáltal szívében gyermekies szeretettel tér társai körébe.

A kedv tehát megvan az énekléshez, e von-zalom ápolása pedig az iskola részéről koránt-sem oly nehéz, mint azt sokan elképzelik. S mégis mit tapasztalunk? Igen sok esetben gyengül a gyermek érdeklődése a dal iránt, pedig azelőtt

többször dúdolgatott, énekelt. Most már kariká-zik, földből házat épít, homokban alagutat, hi-dat készít, rajzol... szóval további foglalkozásai. játékaik úgy alakulnak, hogy azok végzése köz-ben nem igen jut eszébe az ének. De vajjon mi lehet az érdeklődés gyengülésének oka? Ez a kérdés az, amelyre első sorban a módszeres kezelés hiányosságával felelhetünk. S miért hiányos módszeres eljárásunk? Mert nem ismerjük a gyermek hangját s a hang természetes fejlő-désének fokait. De ki is tanított volna erre bennünket? Bizony nem ártana, ha a tanítóképző-intézet az ének pedagógiájával is mint különálló tudománnyal foglalkozzék, akkor nem fordulna elő hang-türelőtetés, hangrontás, mert ez a körülmény az, mely a kedvnek időről-időre való fokozatos csökkenését eredményezi, a kedv csökkenése pedig érdeklődés-gyengülést jelent.

Bizonyítja módszertelenségünket az is, hogy énektanításunkban divó versengésünk alkalmával bevisszük a népiskola falai közé Schumann, Beethoven vagy más neves zeneirónak legmu-tatóssabb két- vagy többszólamú magyar műfor-dítású dalait, beosztjuk ez alkalommal osztályun-kat hangok szerint, s ha valamely tanulónak már esetleg valami hangjegyismenete is van, azt vezető szólamnak osztjuk a nehezebbnek vélt alt-szólamhoz, s talán hangjának természete nem is felel meg a mélyebb éneklés föltételeinek. S mit tapasztalunk ilyenkor?

Az ily gyermek a mélyebb hangokat megerőltetéssel énekli, amiért a hangszalagok idő előtt elernyednek, hangja nem üde, az elromlás útján van. Gyors segély vélünk nyújtani, ami-kor a tanulót e tünet észlelése után a szoprán-szólamhoz osztjuk, ott aztán a máris gyenge hangszalagok a magasabb, úgyszólván kiabálás-ban nyilvánuló éneklés miatt még jobban elbénulnak.

Az énekek kiválasztásánál sem gondolunk sokszor arra, hogy a magyar gyermek szájába a magyar dal illik legjobban. Hibánk közül való az is, hogy tanóra-beosztásunknál egy órát szentelünk egyfolytában éneklésre, s máskor nem is énekeltetjük tanítványainkat. Amint az írásnál s más tárgynál, úgy az éneklésnél is érvényesül Comeniusnak azon elve, hogy: amit cselekedni kell, azt cselekvéssel tanítsuk, tehát az írást gyakori írással, az éneklést pedig gyakori énekléssel tanítsuk. Szükséges tehát úgyszólván mindennap énekelni, mert csakis ily beosztás mellett fogja a gyermek az egyik napon tanult anyagot a másik napra megtartani, miután nem lesz két-három nap időhöz a két énekóra között.

A módszeres eljárásnak túlzásba hajló meg-nyilvánulása a népiskolában, ismét csak mód-szertelenségen alapszik. Erre nézve csak egyet említek. A következőket mondja ugyanis egy cikkíró: «Az iskolába lépő gyermekeket nem együttes unisono-éneklésre kellene fogni, hanem hangjegyvólásra, hangjegyből való éneklésre,

hangjegyből való hallásra. Hogy ez több ének-órát jelentene és kevesebb unisono-énekeltetést, löbb fáradságot a tanítónak és kevesebb olesó dicsőséget, az kétségtelen!»

Most képzeljük el csak a népiskolába lépő hatéves gyermeket, aki még a betűk titokzatos jelentményével vesződik, hogyan tudjon az még a legemlékebb fokon tartott hangjelzéseket is megerzékíteni hangjával?

Hogy mennyire valósi ható meg az 1905. évben kiadott új miniszteri tantervnek az énektanításra vonatkozó kívánalma a népiskolában, arra nézve csak oly értelemben felelhetek, hogy amit a tanterv kíván, az nem sok, azt szépen elvégezhetjük. A tantervhez esatolt részletes utasítás igen jól int benünket, amikor kifejti, hogy legfőbb felmünk az egészségi szempontokat ölelje föl. tehát legyen pl. éneklés alatt kiszellőzött a terem, egészséges testtartás, szabályos lélekzetvétel... s kiemeli, sőt kívánja, hogy legyen mindenekelőtt magyar rithmusú, magyar eredeti szövegű a népiskolában betanított dal. Tudjuk, hogy miért kívánja ezt. Ezek a mi dalaink; a mi multunk és minden esep érzésünk bele van öntve, Dalunkba öntjük örömrünk és bánatunkat, ebbe temetjük fájdalunkat és a lemondást, azért oly:

«Szomorúan szól a magyar nóta...»

Egész történelem van pl. kuruc dalainkban. Ha tehát a magyar dalt műveljük, akkor lélek-nemesítő és erkölesfejlesztő kincsekkel gazdagítjuk nemzetünk minden tagját, ami közös érdeke édes mindnyájunknak. «Mert csak akkor, ha majd érezzük és valljuk, hogy nemzeti dal-kincsünknek akkordjai egy közös élet visszhangjai», ha majd nemcsak nyelvében, hanem éneken is egyé lesz e hon minden fia, akkor mondhatjuk csak igazán: magyar lakik e földön, vagy: édes hazánk boldog ország!...

S hogy ilyen legyen, az tőlünk, tanítóktól függ. Hódítsuk meg, tegyük magyarrá nemcsak nyelvében, hanem dalában is e hon fiait, hogy megértsék majdan a tárogatónak védelemre hívó szövegét:

«Hazádnak rendületlenül
Légy hive, ó magyar!»

Sopron.

Halmos Alajos.

EGYESÜLETI ÉLET.

Tanítóegyleti közgyűlés. Az udvarhelyi róm kath. esperes kerületi ált. tanítói egylet f. évi november hó 12-én Székelyudvarhelyen tartotta közgyűlését, melyet a plébániai templomban tartott szentmise és Veni Sancte előzött meg. A közgyűlést — melyen *Kuliszszky* Ernő kir. tanfelügyelő, *Chalupka* Rezső segédtanfelügyelő és több tanár is megjelent — a főgymn. nagytermében gróf *Mikes* János ker. esperes, elnök magas szárnyalású és a szívebbe vésődő beszéddel nyitotta meg. A tárgysorozat több pontjának tárgyalása után *Gyürsövecz* Károly előadja és megokolja a választmány által reábizott indítványt az iskoláinkban használandó egyforma tankönyvek és az iskolai mulasztások körüli egyforma eljárás tárgyában. Beható vita után a közgyűlés kimondja, hogy a főesperesi kerület minden iskolájában egységesen az erdélyi róm. kath. tanító egyesületek Szövetségének

tantervi bizottsága által készített részletes tanterv alkalmazandó, továbbá, a közgyűlés megkeresi a Szövetséget: állapítaná meg az összes erdélyi róm. kath. iskolákban használandó egyforma tankönyvek jegyzékét, végül az iskolai mulasztások tárgyában elhatározatot, hogy az e tekintetben kötelességmulasztó közs. eljáróságok minden egyes esében a ker. főesperes, tanfelügyelő úr útján illetékes hatóságuknál feljelentendők. A könyvtárnok jelentésének tudomásul vétele után *Gyürsövecz* Károly ülkei tanítónak beadott önálló indítványára a közgyűlés *egyhangúlag lelkesedéssel* kimondja, hogy a főesperesi kerület minden községben az analfabéták irni-olvasni megtanítására még a tél folyamán teljesen ingyenes tanfolyamot szervez, a lelkészek és tanítók önként kötelezve magukat azokban a legnagyobb buzgalommal munkálkodni. Végül a tisztújítás folyamán al-elnöknek *Petres* Lajos zetelaki, főjegyzőnek *Bálint* Károly kadiasfalvi, aljegyzőnek *Erdély* András vágási, pénztárosnak *Szabó* Bálint betlenfalvi és könyvtárnoknak *Szabó* Antal Székelyudvarhelyi tanítók választottak meg.

Tata és Kisber vidéki róm kath. néptanítók egyletének választmánya az 1909. évre a következő teteleket tűzi ki: I. Vitatétel a közgyűlésekre: *A felnőttek oktatása.* A vitatételnek irásban való kidolgozása minden tagra kötelező. II. Pályatetelek: I. Elméleti. Az iskola és alkoholizmus. 2. Gyakorlati. Egy gyakorlati mintalecke készítenő felőrai előadásra. Szerző a tárgyat szabadon választhatja. Az első legjobb elméleti pályamunka jutalma 20 korona, a második legjobb pályamunka jutalma 10 korona, a legjobb gyakorlati pályamunka jutalma 10 korona, amelyet e célra *Mohl Adolf* esperes úr adott. A pályadíjat nyert gyakorlati pályamunka szerzője köteles eltanítani mintaleckéjét azon körnek a gyűlésén, amelyhez tartozik és pedig a jutalmazó közgyűlést követő körgyűlésén. Az idegen kézzel irt pályamunkák 1909. évi július hó 1-ig alulirt elnökhöz küldendők. Osztóny, 1908. évi november 21. *Hegedűs János* elnök.

IRODALOM.

A Szent-István-Társulatnak az 1908–9. iskolaévre érvényes hivatalos tankönyvjegyzéke kívánatra ingyen és bérmentve haladéktalanul megküldetik. Tartalmazza az elemi és felsőbb nép- és polgári iskolák, tanítóképzők és egyéb oktatási intézetek használatára egyházhathóságilag és miniszterileg is engedélyezett tankönyveket és tanszereket.

A Szent-István-Társulat legújabb kiadványai.

Az ezidei karácsonyi könyvpiacon szép számú, diszesen kiállított és válogatott tartalmú könyvekkel jelenik meg a Szent-István-Társulat. Ifjúsági, szépirodalmi, népies és tudományos téren iparkodott a katolikus olvasóközönség igényeit kielégíteni, olyat nyujtva ezen új kiadványaiban, mi képes lesz az igényeket minden irányban kielégíteni. Fel kell említenünk, hogy az ifjúsági kiadványok eddigi külalakjától és kiállításától eltérve, azokat nagyobb, tetszetősebb alakban jelentette meg, minek folytán ezek belső kiállítása is megfelelően szebb és modernebb. *Felhívjuk egyuttal a figyelmet a Szent-István-Társulat diszesen kiállított nagy képes karácsonyi jegyzékére*, melyet a tagilletményel együtt külön is megküldöttünk rendes tagjainknak.

Az új kiadványok közül fölemlítjük:
Nagy Lajos. Regényes korrász az ifjúság számára. Irta *Andor József*. Diszes vászonkötésben 4 K.
A Szirányi-család Regény az ifjúság számára. Irta *Bokor Malvin*. Szép vászonkötésben 5 K.
Igazi élet. Irta *Károly Ignác*. Diszkötésben 3.60 K.
A kis Dorrit. Dickens Károly után az ifjúság számára átdolgozta *Filó Károly*. Két kötet. Kötve 2 K.
Hit és haza. Vallásos és hazafias költemények. Irta *Szepessy László*. Füzve 4 K., diszesen kötve 5.60 K.

A válá
Fiúz
Az eg
zata
A nap
Hul
Társac
renc
A szal
Szent

A
A S
fennáll
minden
gondol
napjain
tik, ez
legalsó
a laká
a gon
ményil
nem f
érvélé
lehető
részév
lakásb
valam
bútorr
gondol
hatja
megsz
minde
mert
de a
emelk
életür
eddig
művé
ség, a
sége
tunk.
egy-e
annyi
legye
kes
A Sz
ban
szelle
a mű
körre
érzék
kedé
a leg
más
mind
prote
kus
belel
kieg
a di
morz
a ka
rem
vász
irod
töke
I
nak
elöa
az
hoz
szer
tásá
szal
szoc
élet

A válás. Regény. Irta *Bourget Pál*. Fordította *György K.* Füzve 3 K.

Az egyházi könyvtalalom és könyvbírálat magyarázata. Irta dr. *Schermann Eged*. Füzve 2 K.

A napkeleti bölcsek. Exegetikus tanulmány. Irta *Huber Lipót*. Füzve 3 K.

Társadalmi kérdés és etika. Irta dr. *Jehlicska Ferenc*. Füzve 150 K.

A szabadakarat. Irta dr. *Notter Antal*. Füzve 1 K.
Szentek elete. I. kötet. Kötve 140 K.

A Szent-István-Társulat műkereskedése.

A Szent-István-Társulat a IV., *Kecskeméti-u. 2. sz. a.* fennálló könyvkereskedését legújabbán kibővítette egy, minden igénynek megfelelő műkereskedéssel. A szociális gondolat mellett egyetlen eszmét sem emlegetnek annyit napjainkban, mint a művészetet. Mindenfelé ezt sürgetik, ezt kívánják. Művészi nevelést követelnek már a legalsó fokon, művésziessé akarják varázsolni az utcát, a lakást s a művésziessé tett környezettől a kedélynek, a gondolkodás és eszelekvésmódnak szelidülését, eszményibbé válását, finomulását remélik. Ha mindenben nem fogadjuk is el a művészetek lelkes apostolainak érvelését és következtetéseit, okoskodásuk jó részétől lehetetlen az igazságot megtagadni s kívánságaik jó részével lehetetlen egyet nem érteni. Izléses, művészi lakásban harmonikusabban élhet a művel ember, mint valami kietlen oduban vagy túlságosan fölcicomázott bútorraktárban s egy-egy szép kép vagy szobor a nagy gondolatoknak, a szép ideáknak egész seregét támaszthatja lelkünkben még a századik, sőt ezredik figyelmes megzemlézés alkalmával is. Nem a művészeteknek minden egyéb szempont fölötti úrrátételét hirdetjük — mert ez nagyobb baj a művészetek teljes hiányánál — de állítjuk, hogy művészi értékű tárgyak, esztétikai emelkedettséget felkeltő momentumok nélkül izetlen az életünk, mint a só nélküli étel. A magyar társadalom eddig bizony valami fejletlenek épen nem mondható művészi szükségleteit mindmáig tisztán az esetlegeség, a véletlen, néhány műkereskedés üzleti élelmesége elégítette ki. Olyan képeket és szobrokat vásároltunk, amelyeket hosszas kapacitálás után reánk varrt egy-egy élelmes utazó. Művészi szükségleteket csak annyiban éreztünk, hogy nem nézhettük, hogy csupasz legyen lakásunk valamelyik fala. Az már azután mellékes volt, hogy a csupaszágot mi szüntesse meg. A Szent István-Társulat, mivel nem csak, sőt elsősorban nem is üzleti szempontok vezetik, a nagyközönség szellemi nevelésében igen jelentékeny részletnek tartja a művészi elemet s ezért működését kiterjeszti erre a körre is. Hogy elősegítse a jó izlésnek s a művészi érzéknek fejlesztését, f. év december 1-től könyvkereskedése mellett műkereskedést is nyitott. Árusítani fogja a legkiválóbb külföldi és magyar művészek remekeinek másolatát. Nem hajszolja az újságot, nem áll be a minden tekintélyt leromboló modern művészi ifjúság protektorának, de nem húzódik vissza a tisztán klasszikus művészetig sem. Azt árusítja, kínálja, terjeszti, ami beleillik a modern katólikus ember környezetébe, ami kiegészíti s hangulatosabbá teszi azt a lakást, melyben a diadalmas világnézet szerint folyó életnek kell lemorzsolódnia. A Szent-István-Társulat bizalommal ajánlja a kath. közönség szives pártfogásába ezt az újítást s reméli, hogy ezzel is hozzájárulhat a modern élet kívánságai szerint élő katólikus társadalomnak a modern irodalmi és művészi élet elvei szerint való minél tökéletesebb kiszolgálásához.

Die Gehirnhygiene der Schüler. (A tanulók agyának egészségiana.) *Dr. Forel* agost v. egyetemi tanár előadása. Wien. 1908. 29 L. — Ismeretes dolog, hogy az elmegyógyászok csaknem kivétel nélkül, s tegyük hozzá sok joggal, nagy ellenségei a mai iskolázási rendszernek. Túterheléssel és a gyermeki agyvelő megromlásával vádolják a mai iskolát. Az, aki a lélektannal szakszerűen foglalkozik, de meg az igazi pedagógus, a szociológus, a politikus, nemzetgazda s a gyakorlati élet embere kénytelen beismerni, hogy az elmegyógyá-

szoknak nagyon sok tekintetben igazuk van. De itt is sok a túlzás és a helytelen következtetés. Ugyanegy eredménynek ugyanis — mondjunk pl. a gyermeki agyvelő nem normális működésének — többféle oka lehet. Sőt bátran állíthatjuk, hogy az öröklés, a szülői ház nevelése, a környezet, a rossz példa, rendetlen élet általában nagyobb indító okai a gyermeki agyvelő megromlásának, mint az iskola. Hogy aztán a bajra már diszponált agyvelőt még jobban megromthatja a rossz iskola, az kétségtelen. E szempontok figyelembe vételével bíráljuk el *Forel* ezen füzetét is. Amit mint elmegyógyász az agyvelő fejlődéséről, e fejlődésre történő káros hatásokról mond, az mind ismert tudományos igazság. Amit mint szociológus, mint emberbarát a nevelés feladatairól és céljáról szól, azt lényegében — bár a keresztény nevelési rendszer nem csak ezeket tartja céloknak — elfogadhatjuk. *Forel* ugyanis két célt tűz ki a nevelésnek, egy individualis és egy szociális célt. Az individualis, egyéni nevelésnek célja az volna, hogy az embert szerencsésé, egészségesé, életvidámmá tegye. A szociális cél arra törekszik, hogy az egyén értékét úgy alakítsa, hogy az emberiségnek hasznos tagja legyen. Az egoizmusnak és altruizmusnak így egy harmonikus egészet kell képeznie. Meg kell azt ugyanis szivelnünk, hogy az ember, bármely osztályhoz tartozzék is, ugyanegy anyagból van gyurva, egy nemhez tartozik, hogy a javak igazságos felosztása a munka igazi jutalma, a kizsákmányolás lehetetlensége: az egésznek áll érdekében, míg a télenység és élvezetvágy a társadalom romlására vezet. Amidőn azonban *Forel* az iskola részletes bírálatába bocsátkozik, minduntalan elárulja, hogy oiy térre lépett, melyen sem elméleti, sem gyakorlati elegendő ismeretei nincsenek, hogy heve és irányzatossága igazságtalan, sőt rosszakaratú kifakadásokra ragadta. Ilyenek pl., hogy a mai iskola csak börtön, fegyház, hogy arra mind nincsen szükség, amit benne az iskolakönyvekben tanulnak, hogy a vallástanítás csak képmutatást nevel stb. Hogy azonban annak az ugynevezett «tananyag»-nak, amelyet különösen a legalsó és középfokú iskolákban tanulnak, nagy részére nincs a gyermeknek szüksége, de még az életnek sem, hogy tankönyveink igen sok kifogás alá esnek, hogy a tanítás mellett az erkölcsi nevelés, a jellemnek, az akaratéronek nevelése alárendelt szerepet játszik s főleg, hogy az iskolát az élet szükségleteihez közelebb kellene hozni, abban sok igazza van *Forel*nek.

Az inkvizicio. Mi a valóság a sok hazugság között? Irta *Petrányi Ferenc* kalocsai tanítóképzőintézeti tanár. Ára 70 fillér. Kapható a Szent-István-Társulatnál. Aki az inkvizicióról helyes fogalmat akar magának alkotni, annak e kis könyvnél jobbat nem ajánlhatunk. A gonosz lelkű, vagy ostoba regényírók sok bányát hazudoztak össze e tárgyról: soknak kezébe kellene juttatni *Petrányi* alapos történelmi tudással megírt könyvét.

Magyar Tanítójelölt cimen *Dudinszky István*, az ungvári kir. gör. kath. tanítóképző intézet tanára havonként megjelenő folyóiratot indított. Ára egész évre 6 korona. Célja, hogy a katedrán kívül is szolgálja a nemzeti és keresztényi tanítóképzés ügyét s a képzőintézeti nevelő-oktatás gyakorlati irányát és szakszerűségét óhajítja előmozdítani. Közműveltségi szaktárgyak köréből tanulmányokat hoz a pedagógiai elmélet és gyakorlat nagy jelentőségének kidomborítására, másfelől az általános ismeretkör gyarapítására. Célja azonban az is, hogy a tanárok és tanítványok között még melegebbé tegye a viszonyt. Az ifjúság egybetömörlését is kívánja a «Magyar Tanítójelölt» s kapcsolót akar létrehozni tanítóképző-intézetek ifjúsága között. Az előfizetések Ungvárra küldendők.

VEGYESEK.

Tanszereket és teljes iskolai berendezéseket jutányosan és előnyös fizetési felté-

telek mellett szállit s költségvetésekkel készséggel szolgál a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatala és könyvkereskedése r. t. Budapesten.

A temetési búcsuztatókkal való visszaélés. (Hozzászólás.) Eszrevételeim röviden abban nyilvánul: «ne legyen búcsuztató, hanem alkalmas temetési ének. Hang-ülözom: alkalmas temetési ének, mert a búcsuztató is az akar lenni, pedig több mint bizonyos, hogy az elhunyt hozzátartozóinak nevével teleszött, összerfereelt, tákolt búcsuztató nem indít áhitatra, jobb életre, legfeljebb tettetett sirást, jajgatást eredményez: a temetési ének ezzel szemben szent hitünk tanításából kiragadván egy-egy alkalmas mondatot istenies életre, szülők megbecsülésére, árvák gyámolítására, nyomorultak fölségítésére indit, eltekintve attól, hogy a földi élet mulandóságát, gyarlóságát, Isten irgalmát, kegyelmét, Jézus Krisztus szenvedését, halálát, a föltámadást mintegy érzékelhetővé akarja tenni. Nagyon természetes, hogy a kántor az elhunyt nevében intézi e szavakat a jelenlevőkhöz, az érdekelt szülőkhöz, testvérekhez, rokonokhoz, mert mi tülés-tagadás: a hitelet ma fogyatékán van és a pap csak jó segitőt talál az alkalmas temetési ének előadásával a kántorban, ki szavait ilyenkor fogékony, termékeny talajba hinti. Az egyházmegyei hatóság pedig plébánosai révén igen helyesen cselekednek, ha meg nem engedné, hogy nem approbált temetési ének énekeltessek. El nem mulasztatom ez alkalommal, hogy német helységekben működő kartársaim figyelmét ama körülményre ne hívjam föl, miszerint Schober József «Trauerlieder bei Leichenbegängnissen» c. művének I. kiadása elfogyott, azt sajtó alá rendezem 40—50 énekkel bővitve kiadom: az énekek a pécsyegyházmegyei hatóságtól jóváhagyottak s ajánlottak, mert a fönnebb előadottaknak teljesen megfelelőek. Előfizetési fölhívást kibocsátunk, de a megrendelést levelezőlapon kizárólag csak hozzám lehet intézni: megjelenés után utánvétel mellett megküldöm. Ara füzeve 6 korona, bekötve 7 kor. Megjegyzem, én is ki akarom küszöbölni a rossz búcsuztatót, a kiadandó temetési énekek 2—4 szólamú férfi- vagy vegyeskarra írva. Nagymányok (Tolna m.) *Straub János* kántortanító. (Hozzászólás.) A temetéseknel szokásos búcsuztatást egyáltalán nem tudom megszokni. Valami különös érzés fog el, mikor egy-egy gyászoló nevének éneklésekor ráborul a koporsóra s oly hangosan kezd sirni, hogy nem értem saját énekemet. A nevek kimondásánál valami zavarfelét érzek. A hívők pedig lesik-várják, hogy kinek a neve következik s majd azt bámulják, ki nevének hallatára hangosan sirni kezd. Megfigyeltem: mikor búcsuztatós temetés van, aki csak teheti, jelen van. Ugy vettem észre, hogy a kíváncsiak nem a halott iránti kegyelethöz jönnek, hanem mert: «búcsuztató» van. Mintha szórakozni jönne a temetésre. Látszik ez abból is, hogy a búcsuztató elhangzása után a résztvevőknek nagy része haza megy. Persze ilyenkor aprajánagyja kritizálja a kántort. S minő kritika ez! Menyivel fenségesebb midőn az «Ó édes Megváltóm» vagy «Jézusomnak kegyelméből» szép énekeket a hivek együtt énekelik, a kántorral. Persze nem elnyújtva — mint népünknel szokás — sem elferdítve. A «Népnevelő» 47. számában Székely Gyula kartárs szól arról, midőn a téli hidegben kell az utcán végig énekelni. Bizony ez veszedelmes sőt végzetes lehet az éneklőre. Voltam egy helyen, hol az uton való ének helyett az asszonyok a szent olvasót mondják. Szerény véleményem ez sokkal szebb meghatóbb s az imádkozók nincsenek kitéve ama veszélynek, aminek az éneklő kántor. Midőn köszönöm, hogy a «Népnevelő» alkalmat adott s hozzászólásokra, vagyok legmélyebb tisztelettel *Pikélthy Tibor*.

Felnöttek oktatása. *Jászapáti* az írni és olvasni nem tudó felnöttek részére tanfolyamot nyitottak. A tanítást nov. 16-án meg is kezdték 20 halgatóval. Esténként 6 órától 8 óráig foglalkoznak velük a róm. kath. iskola épületében. A fűtést és világítást a község kész-

séggel megajánlotta. A tanításra *Szabó Ferenc* és *Moldován Jenő* tanítók vállalkoztak. A hallgatók pontos megjelenése, szorgalma, valamint a tanítók lelkes ügybuzgalma biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy a fáradozás nem lesz eredménytelen. A felnöttek szorgalmán olyanok is fölbuzdultak, kik már tudnak írni és olvasni, de a gyakorlati számolásban nincs kellő jártasságuk. Jelenkeztek 18-an, hogy szeretnének a gyakorlati számolásból egyet s mást megtanulni. Ezeknek oktatására *Szabari János* vállalkozott, ki nov. 22-én szintén megkezdte a tanítást. A magyar nemzeti állam megalapozásához minden tanítónak vinnie kell egy-egy téglát, hogy a rá emelendő épület erős és biztos alapon nyugodjék mert csak így lesz képes a második ezer év előrelátható, sok viharával szemben fennmaradni. Kedves kartársaink, a magyar faj szintjének emelésére ne sajnáljunk egy kis fáradságot!

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

Kérelem! Zavarok és késedelmek elkerülése végett minden hirdetésre vonatkozó levelet a kiadóhivatal címére — nem szerkesztőség — kérünk küldeni.

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

A **hontfüzesgyarmati** róm. kath. kántortanító állásra *dec. 16-ra* pályázatot hirdetek. Jövedelme: 5 kat. hold s 745 □ öl szántóföld és .98 öl kert 2940 kor.: primási uradalomtól 320 kor. és 14 ürméter tüzifa 82 kor.: tandíj 10480 kor.: stólaból 24 kor. A jövedelem 1000 koronára államségellyel egészítették ki. Lakás: két padlós szoba, zárt konyha, kamra, pince, öl, istálló, pajta. Állás azonnal elfoglalandó. *Simkó János* plébános. 697 1—1

A **királyrévi** róm. kath. elemi népiskolánál üresedésben levő osztálytanítói állásra *december 12-ig* nyújtandók be a kérvények főt. *Morray Lipót* esperes, ker. tanfelügyelő úrhoz Zsigárd (Pozsony m.) Javadalma: 800 korona készpénz, csinos lakás fűtéssel. 200 korona kiegészítésért folyamodva van. Nótanítók kik személyesen jelentkeznek előnyben részesülnek. Az állomás azonnal elfoglalandó. Megbízásból *Radó Pál* főtanító. 693 1—1

Győri püspöki megye.

A **lakompaki** (Sopron m.) róm. kath. iskolaszék megüresedett osztálytanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalmazás államségellyel 10 0 kor., butorozott szoba és kertilletmény helyett fűtés. Német nyelv szükséges. Tanítónők a kézimunkában, tanítók a kántori teendőkben való jártasságukat igazolják. Kellően felszerelt s az iskolaszékhez címzett folyamodványok *december 12-ig* *Limpp János* plébános iskolaszéki elnökhöz küldendők Récezenybe, u. p. Lakompak. 680 1—1

Kalocsai érseki megye.

Zombor sz. kir. város róm. kath. iskolaszéke részéről a belvárosi futanodában betöltendő egy magyar tanylevelű tanítói állomásra pályázat hirdetelük. Netáni előléptetés esetén az akként megürülendő külvárosi tanítói állomás szintén be fog tölteni. Ezen állomásokra csakis férfitanítók jelentkezhetnek és a külvárosi iskolába pályázók közül azok, kik bunyevácul is tudnak, előnyben részesülnek. A belvárosi tanítói állomás javadalmazása 1500 korona törzsfizetés, 360 korona labkér

és 20 korona kertilletmény: a külvárosi 1300 korona törzsfizetés, 260 korona lakpénz és 20 korona kertilletmény. Ezenfelül minden tanító a szabályszerű korpótlékban részesül. Az ismétlőiskola köteles ellátásáért külön díj nem jár. A megválasztandó tartozik állását 1909. évi február 1-én elfoglalni, Minden félreértés elkerülése céljából kijelentetik az is, hogy az iskolaszék mindenkorra fentartja magának azon jogát, mely szerint az egyes osztályok tanítóit a szükséghez képest és belátása szerint — illetményeik megcsorbitása nélkül — más osztályba is áthelyezze. A kellően felszerelt kérvények a zombori róm. kath. iskolaszékre címezve főt. *Fejér Gyula* apát-plébános úrhoz (Zombor, Bács megye) legkésőbb *dec. 20-ig* beterjesztendők. 698 1—1

Kassai egyházmegye.

Lubotényi (Sáros m.) róm. kath. kántortanítói állásra választás *december 10-én* lesz. Javadalma: 292 kor. községtől 5 köből párbér; 12 hold föld; 80 kor. stóla; 52 kor. alapítvány, 36 kor. kisajátított földekért; 306 kor. kiegészítés 800 koronáig. Személyes megjelenés megkivántatik. Állás *dec. 15-én* elfoglalandó. 687 1—1

Nyitrai püspöki megye.

A **kaszaronai** (Trenesén m.) róm. kath. népiskolánál megüresedett tanítói állásra pályázat hirdettek. Jövedelme: államsegély 800 kor., hitközségtől 200 kor. Lakás természetben az új iskolai épületben. Pályázhatnak csakis férfitanítók. A tót nyelv tudása kívánatos. A választás *december hó 21-én* tartatik meg, a kérvény a szükséges mellékletekkel együtt addig az alulírottához beküldendő. Az állás elfoglalandó 1909. évi január 1-én *Blunár János* szolti plébános. 685 1—1

Pécsi egyházmegye.

A **lőcsi** (Baranya m.) róm. kath. kántortanítói állásra pályázhatni *dec. 8-ig* horvát és német nyelvismerettel. Jövedelme az 1893-ki összeírás szerint 1266 korona nagybörzset természetben. Az állásbeli kötelek a lőcsi róm. kath. plébániahivatalnál megteudhatók. A kérvények az esperességhez Laskafalura küldendők. A próbáéneklés egy vasárnapon, — az istentisztelet után — megkivántatik. Az állás a választás után azonnal elfoglalandó. *Az iskolaszék.* 683 1—1

A **bános-i** kántortanítóságra *f. hó 12-ig* pályázatot hirdetek. Jövedelme 968 kor. kézpénz, 2 öl hasábra, és lakás. Abaliget (Baranya m.) *Kopári Gyula* iskolaszéki elnök. 692 1—2

Rozsnyói püspöki megye.

Kalondai (Nógrád m.) róm. kath. kántortanítóságra pályázat hirdettek. Javadalma 367 kor., államsegéllyel együtt 1000 kor. Ebben 3 $\frac{1}{2}$ kat. hold jó szántóföld bérértéke és párbérbuza, mely egyszerre folyik be és minimálisan van értékelve. Isteni tisztelet (a liliániakon kívül) csak minden második vasárnap. A hitközség hajlandó teljesen megfelelő egyének a javadalmazást az állami tanítók fizetésének fokáig megjavítani; miért is személynél megjelenés *december 13-án* reggel 9 órára kéretik. Okmányolt kérvények postán előre küldhetők *Gallus Péter* plébános címére Rapp (Nógrád megye). 694 1—1

Székesfehérvári egyházmegye.

A **szári** (Fejér m.) róm. kath. elemi iskolánál a kántortanítói állomásra pályázat hirdettek. Évi jövedelme következő: 1. Szabad lakás két szoba, konyha, kamra, pince, istálló és kerttel (1375 □öl). 2. Káposztás és rét (1521 □öl) 50 kor. 3. Szántóföld 20 kat. hold 987 □öl, melyből 16 kat. holdat a község művel 500 kor. 4. 18 pozsonyi mérő rozs, a 5 korona 50 kor. 5. 7 osztrák öl tűzifa (3 $\frac{1}{2}$ öl hasáb, 3 $\frac{1}{2}$ öl rözse) az erdőben levágva és házhoz szállítva 80 kor. 6. Párpénz, egy házaspár után 1 kor. 270 kor. 7. Gazdasági ismétlő iskola tartásért 50 kor. 8. Községi misékért a község pénztárából 12 kor. 42 fillér. 9. Alapítványi szentmisék után a templom pénztárából 17 kor. 52 fillér. 10. Stóla

körülbelül 72 kor. 11. Venosz Imre-féle alap kamata körülbelül 120 kor. 12. Korpótlék. Összesen 1261 kor. 94 fillér. A jövedelem után járó összes adókat az illetékegyenértékkel együtt a kántortanító fizeti. Kötelessége a kántortanítónak a mindennapi (III—VI. oszt.) és gazdasági ismétlő iskola vezetésén kívül a kántori teendők a templomban és templomon kívül. Pályázni kívánó képesített tanfériak, kik a magyar és német nyelvet egyformán bírják, kellően felszerelt okmányokat *december 17-ig* a kerületi esperesi hivatalhoz (Vértesacsba, Fejér megye) benyújtani, a pályázat napján (december 17-én) pedig Száron személyesen megjelenni tartoznak. *Róm. Kath. iskolaszék. Ramsperger János* plébános. 679 1—1

Szepesi püspöki megye.

Pályázat a **polyánfalvi** (Szepes m. róm. kath. kántortanítói állomásra. A pályázat *december 30-ára* tüzetik ki. Személyes megjelenés és orgonálásban való jártasság megkivántatik. Fizetése törvényszerű, lakás, fűtés. Folyamodványok *Laczkó József* esperes-plébánoshoz. Zsigrá-ra u. p. Szepesváralja intézendők. 686 1—1

Szombathelyi egyházmegye.

A nyögéri anyaegyházhoz tartozó **Hegyhátygyertyános** fiókközségben az ujonnan szervezett róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettek. Javadalma: karcgabona és tandíj 3-6 kor. értékben és 614 kor. államsegély. Új csinos lakás, két festett stukatoros szobával. Az okmányokkal — honossági bizonyítvánnyal is — felszerelt folyamodványok *dec. 16-ig* főt. *Kovács Károly* iskolaszéki elnök urhoz küldendők Nyögérbe (Vas m.). Választás december 17-én délelőtt 10 órakor lesz, melyre személyes megjelenés kéretik. Az állás 1909. január 1-én elfoglalandó. *Iskolaszék.* 691 1—1

A **káldi** plébániához tartozó **Borgata** (Vas m.) fiókközségben megüresedett róm. kath. kántortanítói állásra *december hó 15-én* d. e. 10 órára pályázat hirdettek. Javadalma díjlevél szerint: 9 kat. hold föld, karc, 2 öl tűzifa, stóla stb. után 600 kor. Államsegély kérelmezve lesz. Kérvények a káldi plébániahivatalhoz küldendők. Választás napján személyes megjelenés kivántatik. Az állás azonnal elfoglalandó. *Az iskolaszék.* 684 1—1

A **zalaszentlőrinci** kath. tanítói állásra pályázat hirdettek. Az állás új. Jövő szeptemberig iskolaterem és tanítói szoba ideiglenes. A javadalom ezen ideig 1000 kor. egy szoba fűtéssel. Pályázat Egervárra (Vas m.) küldendő a plébániához. 681 1—1

A **zalaszentgyörgyi** róm. kath. kántortanítói állás megüresedvén, ennek betöltésére *december 20-ára* reggeli 10 órára pályázat hirdettek. Jövedelem: szabad lakás, gazdasági épület, félholdra terjedő telek kis kerttel. Kézpénz 780 kor. kántori fizetés 20 kor. 10 szekér fa, vagy 30 kor., stóla 15 kor. kieszközlendő államsegély 155 kor. összesen 1000 kor. A kérvények december 20-ig a zalaszentgyörgyi iskolaszék elnökségéhez küldendők. Személyes megjelenés kivántatik. Zalaszentgyörgy, u. p. Alsóbagod. *Tiborcz Lajos*, esperes-plébános. 689 1—1

Váci egyházmegye.

A **szarvasgedei** kántortanítóságra a 46-ik számban hirdetett pályázat határideje meghosszabbítatik *december 9-ig*. Személyes megjelenés kivántatik. 682 1—1

Az **alsóbabasi** róm. kath. iskolaszék pályázatot hirdet. 1. Kántortanítói állásra. Javadalma 450 korona párbér, stóla és tandíjból, 550 korona államsegéllyel. Lakás $\frac{1}{4}$ hold konyhakerttel természetben. Végzi a filiális templom kántori teendőit a díjlevélben felsorolt kötelek szerint. Okmányokkal és váaszbélyeges borítékkal ellátott kérvények *december 15-ig* az alulírt hivatalhoz küldendők. Személyes megjelenés a próbáénekre a választás napján *dec. 17-én* 10 órakor megkivántatik. Fizetését jan. 1-től kezdve kapja. 2. Tanítónői állásra. Fizetése a hitközségtől 100 kor., államsegéllyel 900 kor. Lakás és kert természetben. Kötelességek díjlevél szerint. Okmányokkal és bélyeges válasz-

borítékkal ellátott kérvények dec. 15-ig Sári-i Plébánia Hivatal u. p. Felsődabas (Pest m.) küldendők. Fizetését január 1-től kezdve kapja. 690 1—1

A kerekégyházi (Pest m.) róm. kath. iskolaszék az újonnan szervezett V. tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalma: A kitközségtől 100 korona. Államsegélyből 900 korona. Lakbér 200 korona. Kötelessége az iskolaszék által megbízott osztályt vagy osztályokat tanítani. Ha ezen állásra a kerekégyházi filiai tanító választatik meg, úgy ezen állásra is pályázat hirdettetik. Ezen állás javadalma: államsegélyből 600 kor. 6 hold föld értéke: 120 kor. melynek adóját a tanító fizeti. 1/2 öl fa felvágva 20 kor. Minden mindennapi iskolásgyermektől egy véka rozs és 2 kor. Tankötelesek száma 50 körül van. Minden ismétlőtől 2 kor. Tankötelesek száma 12 körül. Azonban ezen utóbbi tételek megszüntetése végett — az ingyenes népoktatás alapján — az államsegélynek 850 koronára leendő felémelésért a kérvény már beadott. Stólaris jövedelem 20 kor. Kántori oklevél nem szükséges. Lakása egy szoba, konyha, kamra és melléképületek. Kötelessége az osztályban iskolát és az ismétlősöket tanítani. Nős tanítók előnyben részesülnek. Pályázati határidő *december 10.* Mindkét állásra a kérvények a kerekégyházi róm. kath. plébánia címére küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó. Választás dec. 11-én lesz. *Iskolaszék.* 688 1—1

Kántortanítói állásomat iskolaszék engedélyével elcserelném kántorival is. 40 éves, okleveles vagyok, értelmes magas tenorhanggal, nagy zenei ismeret és gyakorlattal bírok. Járási székhelyen lakom, hol gymnázium is van. Címem *Fekete Imre, Nagy-kálló.* 695 1—1

Szőlőoltványok azonnali, vagy tavaszi szállításra nagy mennyiségben kaphatók *Kinli György* plébános szőlőtelepéről *Zalaszentlászlón.* Ára: szokványminőségű I. osztályú oltványoknak (több kítőnő bor- és csemegefajtáknak, zöme a készletnek rizling, opörtó, gyöngyszőlő és az igen bő termő szlankamenka) ezenként 160 korona. II. osztályú 70 korona. Megrendeléskor az ár egy negyed részét előlegezni kérem. 658 3—3

Nefelejcsszál a Jézuskának.

Vallásos, iskolai, verses színmű Karácsonyra vagy Vízkeresztre. Egyházilag jóváhagyva. Hangjegyzett énekekkel. 1 koronáért küldi

Jósvay Gábor kántortanító, Poroszló, Hevesm.

669 2—2

Orgona-harmoniumokat

mindkét rendszer szerint legolcsóoban szállít

PAJKR REZSŐ és TSA

Budapest, X., Delej-utca 11/B (Tisztviselőtelep.)

Pedálos harmoniumok mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgona-méretekké templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák. Bőrmentes szállítás az utolsó vasúti állomáig. Tanerőknek és lelkészeknek különös szíveskedésem. Árjegyzék ingyen és bérmentve. Részletfizetés engedélyezve. 796

Legjobb műveket

ajánlok orgonára vagy harmoniumra: **Nemesovits** től: Ünnepi präludiumok 1-20 kor. Fugák, elő- és utójátékok 2-40 kor. Gyakorlati orgonasz 3 kor. — **Singenberger**: Nagy harmoniumiskola (responsoriumok, praefatio stb.) 7-20 kor. — **Bach**: Könnyű präludiumok 1-30 kor. — **Hesse**-től: Album (77 hosszú elő- és utójáték stb.) 3-60 kor. Könnyű präludiumok 1-30 kor. — **Volckmar**-től: Orgona album 2 kor. Ünnepi präludiumok 1-30 kor. — **Körner**: Gyakorlati orgonasz (64 drbbal) 3-60 kor. — **Rinck**-től: Elő- és utójátékok (remek) 2-50 kor. Gyakorlati orgonasz 3-60 kor. — **Hiss**: Praefatio stb. orgona kísérletei 2 kor. — **Vilback**: Harmonium gyöngyei (80 at) 2-40 kor. — **Jansen**: Harmonium-album (100 drbbal) 2-40 K. Mozart-Album 1-50 kor. Beethoven-Album 1-50 kor. Schubert-Album 1-50 kor. — **Kipke**: Christfestender (díszkötéses 51 dal szöveggel. Stille Nacht stb.) 2-60 korona. — **Schultze**: Weihnachts-album 2 korona. — **Friedländer**: Weihnachts-Album 1-30 kor. — **Zongorára**: Magyar dal album (Litolf) 400 dallal 5 kor. — **Huber**: A legújabb s legszebb 101 magyar népdal 3 kor. — **Vogel**: Induló-album 2 kor. — **Behr**: Csárdás-album 2 kor. — **Ruthardt**: Ünneppani album (40 válogatott előadási darab) 2 kor. — **Mendelssohn**: Lieder ohne Worte (díszkötés) 5 kor. Tánc album 1-30 kor. **Hegedűre**: Strauss-album (táncok) 1-30 kor. Keringő-album 1-50 K. — **Fiorillo**: 36 Eftid 1-30 kor. — **Verne Gyula** és **Hoffmann Ferenc** díszkötésű remek ifjúsági műveik karácsonyi ajándéknak felelté alkalmasak. — Jegyzék ingyen!

BRICHTA E. könyv- és zene-műkereskedése

TÖRÖKBÁLINT (PEST MEGYE).

696 1—1

Eredeti «ZIMMERMANN»-féle zenekari-, solo- és mester-HEGEDŰK ÉS GORDONKÁK.

1. számú árjegyzék ingyen.

Magyarország és Ausztria számára egyedüli képviselő

HÖRL NÁNDOR

Pozsony, Ventur-utca 24. sz.

Ezen vonóshangszereket kizárólag a ZIMMERMANN-féle műteremből szállítom megrendelőimnek, ezek tehát nem tévesztendő össze a cseh tömeghangszerekkel, vagy egyéb kevésbé értékes gyártmányokkal. Lelekésznek és tanítóknak solo-hegedűket 100 K-án felül részletfizetésre is szállítok.

A legelsőrangú, legújabb légszívó-szerkezetű házi, iskolai és templomi

HARMONIUMOK

legjobbnek elismert beszerzési forrása az országban. 3. számú árjegyzék ingyen.

